

CHETHAM KNJIŽNICA I NJEZINE ZGRADE INFORMACIJSKI LISTIĆ broj 1

Dobro došli u Chetham Knjižnicu, nadamo se da će vam se posjet svidjeti. Fotografiranje je dozvoljeno, ali vas molimo da ne dirate izložene knjige.

KAKO JE KNJIŽNICA ZAPOČELA SVOJE POSTOJANJE

Knjižnica je utemeljena na novčanoj ostavštini koju je u svojoj oporuci ostavio uspješni lokalni veletrgovac Humphrey Chetham. Humphrey Chetham je rođen u okolici grada Manchestera 1580. godine. Početkom 1600ih Humphrey Chetham započeo je obrt sa bratom Georgom. Braća su kupovala vunu koju su prerađivali u konac i vunene proizvode koje su prodavali lokalno i u Londonu. Kasnije su posao proširili na izradu proizvoda od parneta (vrsta pamučne tkanine) što je bilo riskantnije, ali puno unosnije. Nakon bratove smrti, Humphrey je naslijedio cijeli obrt. Stečeno bogatstvo Humphrey je proširio pružajući financijske usluge drugim veletrgovcima i bogatim zemljoposjednicima. S vremenom Humphrey je postao prominentan lik u svojoj lokalnoj zajednici i imenovan je u Visokog Šerifa (najvažnija administrativna titula za grad Manchester i Lancashire, područje sjeverno od grada). Premda poslovno uspješan Humphrey se nije volio javno isticati, tako da je odbio ponudu Kralja da bude okrunjen u viteza (član engleskog nižeg plemstva stečenog za zasluge). Umjesto toga on je svoj entuzijazam usmjerio u karitativne svrhe, posebice one koje su omogućavale ljudima da stječu nova znanja i vještine. Pred kraj svoga života Humphrey je odlučio utemeljiti školu za siromašne dječake i knjižnicu. Uspio je postaviti planove za njihovu izgradnju, ali smrt 1653. godine, spriječila ga je da ih realizira.

U svojoj oporuci Humphrey je ostavio novčanu svotu od 30 milijuna funti u današnjoj vrijednosti. Novci su bili ostavljeni njegovim dvadeset-četvero pravnim zastupnicima ("Feoffees") da realiziraju njegove planove. Zgrade u kojima se danas nalazi knjižnica bile su dostupne Humphreyju u posljednjoj godini njegova života i on je želio da njegova škola i knjižnica budu tu utemeljene.

CHETHAM KNJIŽNICA - NJEZINA SVRHA I SADRŽAJI

Pravni zastupnici ("Feoffees") su današnju zgradu preuredili u knjižnicu i započeli sa sakupljanjem knjiga koristeći novce iz ostavštine Humphreyja Chethama. Arhitektonski knjižnica je slična knjižnicama fakulteta u Oxfordu i Cambridgeu. Otvorena je 1653. godine i smatra se najstarijom, postojećom javnom knjižnicom na engleskom govornom području. U početku knjižnica je posjedovala puno rijetkih knjiga i rukopisa pisanih na starim jezicima. Samo je jedan mali broj prvotnih knjiga i dokumenata bilo napisano na engleskom jeziku. Teme koje su knjige obrađivale bile su teologija, pravo, filozofija, znanost, povijest i književnost starih civilizacija. Prve enciklopedije i priručnici bili su također dostupni korisnicima. Izbor knjiga se temeljio na interesu i potrebama njezinih korisnika, prvenstveno doktora, pravnika i svećenika.

Knjižnica je smještena na prvome katu kako bi se knjige zaštitile od zemljišne vlage. Hrastove police izradio je lokalni obrtnik Richard Martinscroft. U to vrijeme knjige su lancima bile vezane za police kako bi se spriječila njihova krađa. Pored polica nalazi se radna ploha na koju je korisnik mogao odložiti knjigu dok ju je čitao, a isto tako mogao se i sjesti na jedan od 24 hrastova stolčića. Oko 1740. godine broj knjiga se povećao što je zahtijevalo povišenje polica. U isto vrijeme skinuti su lanci, a umjesto njih postavljena su vrata između prolaza među policama. Soba koju su pravni zastupnici koristili za sastanke počela se koristiti i kao čitaonica. Neke od prvih knjiga, koje možete tu vidjeti, ostavština su Humphreyja Chethama.

Početak 1800ih grad Manchester se naglo počeo širiti što je iziskivalo i nove knjižnice. Pravni zastupnici ("Feoffees") su odlučili da nabavka budućih materijala bude usmjerena na knjige i dokumente vezane za lokalnu povijest, te opise prirodnih i ljudskih tvorevina vezanih za grad Manchester i njegovu okolicu.

Čitaonica, osim knjiga, nudi i druge zanimljivosti. Iznad kamina možete vidjeti portret Humphreya Chethama, djelo nepoznatog autora. Iznad portreta na zidu nalaze se izrezbareni ornamenti rađeni, pretpostavlja se, 1700ih. U centru se nalazi grb obitelji Humphreya Chethama, a sa obje strane grba postavljeni su stupovi na vrhu kojih se nalaze plamenovi koji simboliziraju učenje. Sa lijeve strane na zidu je pjetlić koji, pretpostavlja se, simbolizira trgovačke aktivnosti Humphreya Chethama, a na desnoj strani nalazi se grb ptice što je pradačni kršćanski simbol pobožnosti i odricanja. Isto tako u čitaonici možete vidjeti veliki stol sa 24 stolca koji datiraju iz sredine 17. stoljeća. Njih su koristili pravni zastupnici ("Feoffees") za vrijeme svojih sastanaka.

Niša uz prozor sa stolom i klupama također je jedna od zanimljivosti. Među mnogim važnim korisnicima knjižnice tu se ističu Friedrich Engels i Karl Marx. Friedrich Engels je živio i radio u gradu Manchesteru za vrijeme njegove industrijalizacije, čije ključne posljedice su bile kontrast između bogatstva i siromastva među građanima. Karl Marx, prijatelj Friedricha Engelsa, također je bio zainteresiran za probleme vezane uz industrijalizaciju. Obojica su posjetili i koristili knjižnicu u nekoliko navrata od 1845. godine gdje su, sjedeći u niši, razvijali svoja politička i ekonomska gledišta. Engels je još nekoliko puta posjetio knjižnicu tokom 1870. godine.

Na izlazu iz knjižnice možete vidjeti tiskarsku prešu iz 17. stoljeća. Veliki broj knjiga pohranjenih u Chetham knjižnici tiskano je na njoj.

ZGRADE

Zgrade u kojima je knjižnica smještena građene su tokom 1420ih. Na istome terenu pronađeni su ostaci ranijih građevina. U početku tu se nalazio dvorac. Kasnije je zamijenjen većom zgradom koja je bila u vlasništvu dviju moćnih i bogatih obitelji na tom području, Grelley i De la Warre. Kuća i obližnja crkva (današnja Manchesterska katedrala) bile su jezgra grada Manchestera oko koje se grad počeo proširivati. 1421. godine Thomas De la Warre, ondašnji svećenik crkve, naslijedio je kuću nakon bratove smrti. On je želio spojiti crkvu sa kućom kako bi osnovao visoku školu u kojoj bi svećenici i sjemeništarcima mogli učiti i bogoštoviti. Kuća se tokom vremena proširivala i dograđivala za potrebe crkve i škole. Zgrade, koje su izgrađene od Collyhurst pješčanoga kamena roza boje, možete vidjeti kada prođete kroz slavoluk sa ulične strane. Zgrade su u to doba bile poznate pod imenom "Visoka škola", a crkva kao "Središnja Crkva".

Glavni svećenik visoke škole ili "Glavar" bio je smješten u sobi koja je danas čitaonica. Osam viših svećenika bili su smješteni po sobama u prizemlju i na katu. U nekima od njih danas su izložene tiskarske preše. Bunar na dvorištu služio je za opskrbu vodom.

Ostale prostorije "Visoke škole" (koje možete posjetiti ako nisu u funkciji) danas se koriste za koncerte, sastanke i grupne aktivnosti. Tu se nalazi Kneževska Dvorana u kojoj se objedovalo. Dvorana je uglavnom ostala ista kao iz početka 1420ih. Jedini joj je dodatak kamin iz 17. stoljeća. Blizu Kneževske Dvorane nalazi se kuhinja, danas znana kao "Association Room", sa kaminom i kuhinjskim posuđem koje datira iz 1660ih. Treću sobu, danas znana kao "Audit Room", koristio je glavni svećenik, "Glavar". Soba sadrži lijepe arhitektonske detalje na stropu i visoko kvalitetni namještaj. Tu se nalazi portret John Deea, matematičara i znanstvenika kojega je, kao "Glavara" Visoke škole, postavila kraljica Elizabeta I.

Za vrijeme postojanja "Visoke škole" došlo je do velikih promjena u načinu kako se kršćanska religija poučavala. Svećenici su morali promijeniti način bogoslužja i prihvatiti kralja ili kraljicu kao vladara crkve, a ne rimskog

papu. Postojeće zgrade mijenjale su vlasnike od obitelji De la Warre do obitelji Stanley. Česti politički konflikti kulminirali su civilnim ratom. U ratu zgrade su se oštetile i bile oduzete tadašnjim vlasnicima obitelji Stanley, koji su podržavali gubitničku stranu.

Nakon rata zgrade su postale vlasništvo pobijeđene strane. U tom je razdoblju Humphrey Chetham odlučio kupiti zgrade i realizirati svoju ideju o otvaranju škole za siromašne dječake i knjižnicu.

Srpanj 2015.

Chetham Knjižnica se zahvaljuje Ani Gagro na prijevodu ovog teksta.